

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет (інститут) іноземної філології
Кафедра англійської філології

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента

ДИСКУРСИВНА ПСИХОЛОГІЯ

підготовки здобувачів
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності В 11 Філологія

освітньо-наукової програми
Поліпарадигмальність іншомовних дискурсів

Луцьк – 2025

Силабус освітнього компонента «ДИСКУРСИВНА ПСИХОЛОГІЯ» підготовки
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Розробник:

Ущина В.А., доктор філологічних наук, професор

Погоджено

Гарант освітньо-наукової програми:

Крисанова Т.А

**Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри
англійської філології**

протокол № 1 від 28 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри:

(Ущина В. А.)

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-наукова програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма здобуття освіти	Галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки	Вибірковий
		Рік навчання 2
Кількість годин/кредитів 120/4	Спеціальність В11 Філологія	Семестр 3-ий
		Лекції 10 год.
ІНДЗ: <u>є/немає</u>	Освітньо-наукова програма "Поліпарадигмальність іншомовних дискурсів"	Практичні (семінарські) 14 год.
		Лабораторні ____ год.
Мова навчання		Індивідуальні ____ год.
		Самостійна робота 88 год.
		Консультації 8 год.
		Форма контролю: залік
		англійська, українська

II. Інформація про викладача (-ів)

ППП Ущина Валентина Антонівна

Науковий ступінь доктор філологічних наук

Вчене звання професор

Посада професор-завідувач кафедри англійської філології

Контактна інформація (номер мобільного зв'язку, електронна адреса).+3805013359056

vushchyna@vnu.edu.ua

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Очні консультації: у день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Усі запитання можна надсилати на електронну скриньку, зазначену в силабусі.

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Силабус вибіркового освітнього компонента «Дискурсивна психологія» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

ОК «Дискурсивна психологія» знайомить ЗО з теоретичними та методологічними основами аналізу мови як інструменту конструювання соціальної реальності, ідентичностей та психологічних феноменів. Розглядаються ключові підходи дискурсивної психології, зокрема аналіз розмов, наративів та риторичних стратегій, з акцентом на їх застосування до вивчення емоцій, пам'яті, установок та соціальних взаємодій. ЗО опанують методи якісного аналізу текстів і розмов, а також навчатися критично оцінювати, як дискурс формує психологічні та соціальні процеси. ОК включає практичні заняття з аналізу реальних даних (інтерв'ю, медіа, соціальні мережі) та спрямований на розвиток навичок дослідницької роботи в межах сучасних психолінгвістичних і соціальних контекстів.

2. Мета і завдання освітнього компонента:

Мета: Усвідомлення ЗО важливості теоретичних та методологічних засад аналізу мови як інструменту конструювання соціальної реальності, ідентичностей та психологічних феноменів.

Завдання:

- ознайомити аспірантів з основними теоретичними засадами, методологічними підходами та емпіричними можливостями дискурсивної психології;
- сформувати навички самостійного дискурс-аналітичного дослідження психологічних явищ у природному мовленні;
- розвинути критичне мислення щодо «психологічних» конструктів у дискурсі.

Soft skills: Дискурсивно-аналітичне мислення: уміння бачити, як через мову конструюються ідентичності, дії, відповідальність, емоції. Робота з природними даними: аналіз реальних розмов, інтерв'ю, текстів без редукції їх до змінних. Аргументативна чутливість: розпізнавання риторичних стратегій, позиціонування, виправдань і звинувачень у мовленні. Рефлексивність дослідника: усвідомлення власної ролі в інтерпретації дискурсу та виробництві знання.

3. Структура освітнього компонента.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	К о н с.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Назва модуля						
Тема 1. Вступ. Що таке дискурсивна психологія? Історія та контекст виникнення	24	2	2	20	1	Mind-map відмінностей від когнітивної

дисципліни (1980-ті – 2020-ті) Potter & Wetherell (1987) ch. 1–2; Edwards & Potter (1992) ch.1.						психології (Робота в малій групі) 20 б.
Тема 2. Філософські та метатеоретичні засади: постструктуралізм, соціальний конструкціонізм, анти-реалізм Burr (2015), Gergen (2009), Potter (2000).	26	2	4	20	2	Реферативне есе (800–1000 слів) (індивідуальне завдання) 20 б.
Тема 3. Риторичний підхід у дискурсивній психології (Billig 1987, 1991;1996) Методи збору даних у DP: інтерв'ю, фокус-групи, природні дані, медіа, онлайн-дискурс Potter & Hepburn (2005, 2008)	14	2	4	8	1	Аналіз та обговорення відео політичної промови (на вибір 30). (Дискусія) 15 б.
Разом за модулем 1	64	6	10	48	4	
Змістовий модуль 2. Назва модуля						
Тема 4. Суб'єкт-позиції і позиціонування (stances and stancetaking) та суб'єктивність у дискурсі. Davies & Harré (1990); Wetherell (2001). Дискурсивний аналіз ідентичності, гендеру, націоналізму, раси. Wetherell & Potter (1992); McKinlay & McVittie (2008)	26	2	2	20	2	Позиційний аналіз фрагменту діалогічної взаємодії (індивідуальне завдання) 30 б.
Тема 5. Дискурсивна психологія та емоції / афективність. Edwards (1999); Wetherell (2012). Транскрипція та етика в дискурсивних дослідженнях. Jefferson J. Transcription basics; Antaki & Wetherell (етичні питання).	26	2	2	20	2	Обговорення кейсу. Транскрибуват и 2–3 хв розмови (роз'язування кейсу, дебати) 15 б.
Разом за модулем 2	52	4	4	40	4	
Види підсумкових робіт (за потреби)						Бал
Всього годин/Балів						100 б.

4. Завдання для самостійної роботи:

Основні аналітичні інструменти дискурсивної психології: interpretative repertoires, ideological dilemmas. Wetherell & Potter (1992) ch. 3–4; Edley & Wetherell (1997).

Аналіз короткого уривка тексту монологічного мовлення, щоденника тощо.

Основні аналітичні інструменти II: stake management, footing, category entitlement. Potter (1996) ch. 4–6; Edwards (1997). Завдання: знайти усі ці інструменти у фрагменті діалогу.

Критика дискурсивної психології (зсередини та ззовні). Hammersley (2003); Schegloff (1997) vs Wetherell (2001).

Презентації міні-проектів + обговорення перспектив розвитку дискурсивної психології в Україні та світі.

Читання та аналіз літератури з ОК.

IV. Політика оцінювання

Освітній процес та контроль його результатів здійснюється згідно з [Положенням про організацію освітньо-наукового процесу здобувачів вищої освіти на третьому \(освітньо-науковому/освітньо-творчому\) та науковому рівнях у Волинському національному університеті імені Лесі Українки](#). Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом. Максимальна кількість балів, яку може набрати аспірант за поточну навчальну діяльність з ОК, де форма контролю залік –100 балів.

Поточний контроль здійснюється викладачем на практичних заняттях протягом семестру. Метою поточного контролю є перевірка рівня знань здобувача вищої освіти під час виконання різного виду завдань на практичних заняттях. Максимальна кількість балів, яку може набрати аспірант на кожному практичному занятті – 10 балів.

Політика щодо відвідувань занять: під час вивчення дисципліни здобувач освіти відвідує лекції та практичні заняття, виконує самостійну роботу і отримує консультації. На лекціях заохочується інтерактивна участь здобувача освіти в обговоренні актуальних тем. На практичних заняттях здобувач освіти бере активну участь в дискусії, виконує практичні завдання самостійно та в малих групах, а також виконує письмові завдання. Усі практичні заняття потребують ретельної самостійної підготовки із використанням рекомендованої літератури, а також додаткових інформаційних джерел. Практичні заняття передбачають практику в говорінні, читанні, письмі, аудіюванні та перекладі. Здобувач освіти отримує оцінку на кожному занятті за кожне виконане завдання (згідно із силабусом).

Політика щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти визначається Положенням про визнання результатів, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (<http://surl.li/qbxvmw>).

Політика щодо академічної доброчесності. Обов'язковим є дотримання здобувачами освіти принципів академічної доброчесності, що включають: самостійне виконання всіх видів робіт і завдань, передбачених силабусом; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності і джерела інформації. У разі виявлення випадків академічної недоброчесності завдання не оцінюється й здобувач освіти отримує нове завдання. Політика щодо академічної доброчесності окреслюється Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/jntduw>) та Кодексом академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/aagxg>).

Політика щодо дедайннів і перескладання: у випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. Пропущені заняття відпрацьовуються здобувачем освіти згідно з погодженим з викладачем індивідуальним графіком у разі недостатньої кількості балів для отримання мінімальної позитивної оцінки з дисципліни.

Додаткові (бонусні) бали. З метою стимулювання науково-дослідницької діяльності здобувачам вищої освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій тощо, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю. У випадку, якщо здобувачі вищої освіти мають опубліковані тези і статті в українських та/або зарубіжних наукових виданнях і їх проблематика відповідає тематиці вибіркового освітнього компонента згідно з силабусом, здобувач освіти отримує додаткові бали до поточного контролю: 3 бали – за тези доповіді/нефахову статтю; 5 балів – за фахову статтю.

V. Підсумковий контроль

Освітній процес та контроль його результатів здійснюється згідно з [Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки](#).

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку. Для отримання заліку здобувачі освіти накопичують бали, отримані під час практичних занять та виконання самостійної роботи.

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
0–59	Незараховано (необхідне перекладання)

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Ущина В.А. *Позиціонування суб'єкта в англомовному дискурсі ризику: соціокогнітивний аспект* : монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2015. 380 с.
2. Ущина В.А. Афективне позиціонування суб'єкта дискурсивної діяльності в англомовній комунікативній ситуації ризику. *East European Journal of Psycholinguistics*. Vol. 3. Number 1. Lutsk: Lesya Ukrainka Eastern European National University, 2016. P. 131–139.
3. Ущина, В. (2021). Дискурсивна постава (англ. stance): термінознавчий і перекладацький аспекти. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»*, 46, 128–137.
4. Billig, M. (1991). *Ideology and Opinions*.
5. Burr, V. (2015). *Social Constructionism* (3rd ed.).
6. Edwards, D. & Potter, J. (1992). *Discursive Psychology*.
7. Hepburn, A. & Wiggins, S. (eds.) (2007). *Discursive Research in Practice*.
8. McKinlay, A. & McVittie, C. (2008). *Social Psychology and Discourse*.
9. Potter, J. (1996/2007). *Representing Reality: Discourse, Rhetoric and Social Construction*.
10. Potter, J. & Wetherell, M. (1987). *Discourse and Social Psychology: Beyond Attitudes and Behaviour*.
11. Tileagă, C. & Stokoe, E. (eds.) (2015). *Discursive Psychology: Classic and contemporary issues*.
12. Ushchyna, V. and M. Szczyrbak. (2025). The language of power or the power of language? Presidential rhetoric and leadership. *Journal of Language and Politics*. <https://doi.org/10.1075/jlp.24051.ush> |
13. Wetherell, M. (2012). *Affect and Emotion: A New Social Science Understanding*.

14. Wetherell, M. (ed.) (2001). *Doing Social Psychology*.

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
0–59	Незараховано (необхідне перескладання)

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти спеціальностей «Медицина», «Стоматологія», «Фармація», «Терапія і реабілітація» з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
170–200	Зараховано
150–169	
140–149	
130–139	
120–129	
0–119	Незараховано (необхідне перескладання)

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси (за останні 5 років; переважно підручники, посібники і под.; важливо подавати і видання самого викладача).